

УДК 332.14.(477.82)

Андрощук І.В.кандидат сільськогосподарських наук, доцент,
Луцький національний технічний університет**Бондарчук Л.Ф.**кандидат сільськогосподарських наук, доцент,
Луцький національний технічний університет**Дубинчук Л.І.**аспірант,
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

ВПРОВАДЖЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ ТА ПРОГРАМ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

У статті дано аналіз стану організації інтегрованого управління. Розглянуто поводження з твердими побутовими відходами у Волинській області. Основним завданням статті є створення виробничих комплексів з переробки, утилізації твердих побутових відходів (ТПВ). А це дозволить вирішити ряд соціально-екологічних проблем.

Ключові слова: інтегроване управління, утилізація, тверді побутові відходи, інвестиційні проекти, розвиток, регіональна економіка.

ВНЕДРЕНИЕ ИНВЕСТИЦИОННЫХ ПРОЕКТОВ И ПРОГРАММ КАК ВАЖНАЯ СОСТАВНАЯ РАЗВИТИЯ РЕГИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ ВОЛЫНСКОЙ ОБЛАСТИ

Андрощук І.В., Бондарчук Л.Ф., Дубинчук Л.І.

В статье дан анализ состояния организации интегрированного управления. Рассмотрено поведение с твердыми бытовыми отходами у Волынской области. Главным заданием этой работы является создания производственных комплексов переработки, утилизации твердых бытовых отходов (ТБО). А это позволит решить ряд социально-экологических проблем.

Ключевые слова: интегрированное управление, утилизация, твердые бытовые отходы, инвестиционные проекты, развитие, региональная экономика.

THE INTRODUCTION OF INVESTMENT TECHNOLOGIES AND PROGRAMS IS AN IMPORTANT COMPONENT OF THE DEVELOPMENT OF A REGIONAL ECONOMY IN THE VOLYN REGION

Androshchuk I., Bondarchuk L., Dubynchuk L.

This article is dedicated to the aim of the project is analysis of the state of organization of integrated solid waste management and utilization in Volyn Oblast. The main objective of this works recommendations on construction of production complexes that will solve the problem of recycling, processing and utilization of solid domestic waste (SDW), which in its turn will be an instrument for solving the following social and ecological problems.

Keywords: integrated management, utilization, solid waste, investment projects, development, regional economy.

Постановка проблеми Територія, яку охоплює проєкт складається з 4 районів: Шацький район, Любомльський, Старовижівський та Рагнівський райони. Загальна площа регіону займає 3415, 5 км² (% території області), на якій розміщено 24 населених пункти. Територія регіону характеризується високим рекреаційним потенціалом. З метою кращого збереження і використання унікальних рекреаційних ресурсів в 1983 р. Постановою КМУ створено Шацький національний природничий парк, площа якого на даний час становить 49 тис га. Шацький національний природничий парк – один з найперспективніших природоохоронних об'єктів України. Це підтверджується включенням його у Світову Мережу Біологічних Резерватів, а також входженням до складу Міжнародного Біосферного резервату «Західне Полісся». Мальовнича природа районів, в яких реалізу-

ється проєкт, створила багато місць, які є привабливими для розвитку туристично-рекреаційних зон, розвитку зеленого туризму. Шацьке поозер'я є найпопулярнішим рекреаційним регіоном Волині. Саме тут сконцентрована велика кількість баз відпочинку, спортивно-оздоровчі табори, стаціонари наукових установ.

Специфіка регіону – аграрно-промислова. Регіон багатий на ряд корисних копалин. Основними напрямками розвитку господарського комплексу району є розвиток сільськогосподарського виробництва, переробної та деревообробної галузей, промислового виробництва. Створені сприятливі умови для розвитку інших галузей економіки регіону.

Територія, на якій реалізується проєкт, межує з Республікою Білорусь, Республікою Польща. На кордонах регіону розташовано 6 пунктів переходу (авто- і заліз-

ничні) та міжнародних пунктів пропуску. Планується відкриття Спрощеного пункту пропуску громадян з Білоруссю – Хрипськ – Дубок. Виготовлено проектно-кошторисну документацію на будівництво автопереходу з Республікою Польща – Адамчуки – Збережжя, термін закінчення будівництва 2012 р. (Шацький район).

Через територію районів, де буде реалізовуватися проект, проходять автомагістралі міжнародного значення: М 19 Домонове – (на Брест) – Ковель – Чернівці – Мамалига (на Кишинів), Київ – Варшава, Володимир-Волинський – Брест, а також залізничне сполучення з містами Холм (Польща), Брест (Білорусь), Київ – Брест, Ковель – Брест (Білорусь).

Регіон слід розглядати як територію, яка постійно генерує свій економічний розвиток, спираючись на особливості і потреби локальної економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальні теоретично-методичні питання щодо поводження з твердими побутовими відходами розроблялися в роботах Андрощука І. В. [2], Бондар Л. І. [3], Борщевського П. П., Буна Е., Данилишина Б. М., Дорогунцова С. І., Качинського А. Б., Лимаренка В. О., Міщенко В. С., Мельника Л. Г., Хенса Л., Шевчука В. Я. та ін. Значний вклад у розробку питань визначення еколого-економічних пріоритетів природоохоронної діяльності при поводженні з відходами, у тому числі з ТПВ, а також у науково-методичне та нормативно-правове забезпечення відповідної діяльності внесли своїми працями Вашкулат М. П., Вілсон Д., Горлицький Б. О., Дрейер А. А., Манелис Б. Г., Міщенко В. С., Маторін Є. І., Никольський К. С., Сігал І. Я., Стольберг Ф. В. та ін.

Формування цілей статті є рекомендація по створенню виробничих комплексів з переробки, утилізації полімерних побутових відходів (ППВ), що в свою чергу дасть можливість для вирішення ряду соціально-екологічних проблем рекреаційних територій, запобігання накопиченню ППВ, обмеження їх шкідливого впливу на навколишнє природне середовище, забезпечення стабільного розвитку, чистоти регіону та здоров'я населення за рахунок:

- впровадження сучасних технологій, обладнання, устаткування та потужностей для переробки, які зменшують шкідливий вплив даної категорії відходів на довкілля, а також створення сприятливих умов виробникам та інвесторам для практичного розв'язання проблем раціонального використання відходів;

- зменшення обсягів утворення та накопичення полімерних побутових відходів та розширення масштабів їх використання;

- створення цілісної системи поводження з ППВ на території районів, впровадження технологій сортування і первинної обробки полімерних побутових відходів (ПЕТ-пляшки), скорочення обсягів захоронення відходів на полігоні, отримання максимального виходу продукції у вигляді і стандартної вторинної сировини в ланцюзі рециклінгу.

Вклад основного матеріалу Розвиток регіону як рекреаційної зони з кожним роком збільшує потік «неорганізованих» відпочиваючих, що в свою чергу створює чимало проблем для місцевого населення, виконавчої та законодавчої влади на місцях. Одна із них – це накопичення твердих побутових відходів, що призводить до порушення екологічного балансу в населених пунктах району та забруднення довкілля в цілому.

Відповідно до ст. 21 Закону України «Про відходи», ст. 15 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» керуючись ст. 33 Закону України «Про місцеве самоврядування», реалізуючи державну політику України у галузі охорони навколишнього природного середовища, з метою обмеження негативного впливу відходів на довкілля та здоров'я людини, враховуючи сучасний стан економіки району та перспективи її соціального та економічного розвитку, виконками районних рад пропонують в межах проекту створення цільових груп комунального господарства на території Шацького, Любомльського, Старовижівського та Ратнівського районів для запровадження інноваційних механізмів збору, вивозу, складування, побутових відходів для подальшої їх утилізації та переробки.

Керуючись існуючою нормативно-правовою базою у сфері поводження з відходами Держжитлокомунгосп розробив, а Кабінет Міністрів України Постановою № 265 від 04.03.2004 року затвердив Програму поводження з твердими побутовими відходами в Україні, яка викладає напрямки розвитку української системи поводження з ТПВ на період до 2020 років. Ця програма сформувала базис для розробки Національної стратегії поводження з ТПВ в Україні, яка доповнює Програму та містить всебічну схему розвитку систем поводження з ТПВ в Україні в довгостроковій перспективі.

Основна мета Національної стратегії поводження з ТПВ в Україні полягає в зменшенні обсягів утворення та негативного впливу всіх видів ТПВ, а, відповідно, в забезпеченні стабільного розвитку, чистоти українських міст та здоров'я населення [1, с. 27].

В свою чергу, мета проекту «Розробка та впровадження системи роздільного збору побутових полімерних відходів у рекреаційних зонах прикордонних територій Волинської області (Шацький, Ратнівський, Старовижівський, Любомльський райони) з метою подальшої їх утилізації» полягає в створенні цілісної системи поводження з ППВ (полімерні побутові відходи) на території районів, впровадженні технології сортування і первинної обробки твердих побутових відходів, скороченні обсягів захоронення відходів (ППВ) на полігоні, отриманні максимального виходу продукції у вигляді стандартної вторинної сировини в ланцюзі рециклінгу, переведенні процесів збору, захоронення та переробки сміття з витратних в прибуткові статті.

Головні завдання :

- визначення основних напрямів у сфері поводження з побутовими полімерними відходами як складової державної політики у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки;

- розробка заходів щодо ведення реєстрів місць накопичення полімерних побутових відходів та ведення реєстрів збору, оброблення та переробки відходів;

- поетапного запровадження системи роздільного збору полімерних побутових відходів;

- оновлення існуючого парку спеціалізованого обладнання (контейнери та сміттєвози);

- широке залучення місцевої громади до вирішення проблемних питань поводження з відходами;

- започаткування ЕКО-освітніх програм на місцевому радіо та друкованих засобах інформації;

– проведення агітаційної роботи серед мешканців «Від дверей до дверей» за тематикою – «Українці – гаранті чистого довкілля»;

– проведення ЕКО-освітніх навчальних акцій в дитсадках, школах, інших навчальних закладах та виробничих об'єктах;

– створення місцевої інформаційно-аналітичної системи управління поводження з полімерними побутовими відходами.

За оцінками фахівців, людина утворює в рік до 250 кг побутових відходів. У середньостатистичному сміттєвому баку пластмасові відходи займають близько 14-20 %.

Класичний шлях видалення відходів (контейнер – сміттєвоз – полігон) сьогодні неефективний і, крім того, потенційно небезпечний, оскільки навіть ретельно оброблене і пересипане ґрунтом звалище є джерелом «звалищного газу», стимулюючи парниковий ефект; джерелом забруднення ґрунтових вод фільтратом: речовин, що не піддаються органічному розпаду (ППВ). Крім того, у зв'язку з майбутнім поступовим виснаженням природних ресурсів, набуває особливого значення максимальне використання вторинної сировини, видобутої з ППВ.

Існуючий світовий і вітчизняний досвід доводить, що знищення і переробка полімерних побутових відходів стають серйозною екологічною проблемою, яка в значній мірі може бути вирішена роздільним збиранням відходів, їх сортуванням, рециклінгом (вторинним використанням), створенням ефективних і безпечних систем їх переробки.

Модернізація санітарного очищення районів на стадії збору і транспортування ППВ пов'язана з організацією муніципальних потоків відходів, що не змішуються, в житловому і нежитловому секторі регіону з метою залучення відходів нежитлового сектора в масштабне, технологічно безпечне сортування для отримання цінних продуктів.

Ефективність сепарації, що характеризується видобуванням на сортувальній установці цінних компонентів, і собівартість отримуваної продукції, істотно залежить від якості сировини, що залучається до сортування.

Селективний покомпонентний збір у населення відходів споживання (макулатура, текстиль, пластмаси, склотара, метали та ін.) практикується в багатьох країнах, що запобігає попаданню в ТПВ ряду цінних компонентів, що переробляються або використовуються повторно.

Проблеми, що мають місце у сфері поводження з побутовими відходами, потребують невідкладного розв'язання та фінансування заходів як на державному, так і на місцевому рівнях. Питання інвестування цієї сфери повинне вирішуватись комплексно за рахунок усіх можливих джерел фінансування (державний і місцеві бюджети, кошти підприємств (за їх згодою), які забезпечують санітарне очищення населених пунктів).

З цією метою згідно даного локального проекту в районах реалізації проекту на базі існуючих комунальних підприємств планується створити цільові робочі групи, які б займалися питаннями аналізу, планування та організації збору та заготівлі полімерних побутових відходів з метою вилучення даного виду відходів із загального об'єму ТПВ та подальшої їх переробки на місцевому рівні.

Необхідно відмітити, що запропонований проект відповідає змісту загальної концепції розвитку території.

В районах реалізується регіональна економіко-екологічна програма «Стратегія розвитку Волинської області на період до 2020 року», затверджена рішенням обласної ради від 30.04.2015 р. № 598, в якій окремим розділом передбачається будівництво полігонів ТПВ та проведення рекультивациі існуючих сміттєзвалищ. Проте заходи вищезазначеної Програми не в повній мірі вирішують проблему утилізації ТПВ, а особливо збирання ППВ, їх сортуванням, створенням ефективних та безпечних систем переробки, вторинним використанням. В зв'язку з цим щорічно рішеннями районних рад вищезазначених районів затверджені Програми економічного та соціального розвитку, в яких розглядають проблеми навколишнього середовища, зокрема засміченість територій твердими побутовими відходами, відсутність спеціалізованих засобів їх збору, вивезення та переробки. В цих програмах заплановано поновлення основних фондів житлово-комунальних підприємств, придбання спеціалізованої сміттєзбиральної техніки (автомобілів), надання субвенції з районного бюджету селищним радам для вирішення цих завдань, налагодження ефективної системи збору та вивезення та переробки ППВ. Також в районах прийнята місцева екологічна програма та районний фонд охорони природи до 2020 року, затверджена рішенням районних рад [2, с. 33].

Проектом передбачається реалізація принципів соціальної мобілізації громади населених пунктів районів, які будуть приймати участь в реалізації проекту для вирішення нагальних соціально-екологічних проблем. В ході реалізації проекту буде створена ініціативна група з числа громади населених пунктів, які вказані в проекті, основним завданням якої буде допомога в реалізації проекту. Трудовий внесок її полягатиме в проведенні агітаційної роботи серед мешканців акції «Від дверей до дверей» за тематикою «Українці – гаранті чистого довкілля».

Проектом передбачається проведення ряду заходів на висвітлення проблем у галузі утилізації та поводження з полімерними побутовими відходами серед громад, представників органів місцевого самоврядування тощо [3, с. 123].

Проведення 4 семінарів під час реалізації проекту для представників органів місцевого самоврядування по проблемі управління та поводження з твердими побутовими відходами зокрема з полімерними побутовими відходами, дотримання нормативно-правової бази їх збору та утилізації.

Проведення загальних сільських та селищних сходів та зборів громад населених пунктів, які залучені до проекту з метою висвітлення проблеми управління та поводження з твердими побутовими відходами зокрема з полімерними побутовими відходами.

Проведення екоосвітніх навчальних акцій щодо збору та утилізації полімерних побутових відходів в дитсадках, школах, інших навчально-освітніх закладах та виробничих об'єктах.

Створення місцевої інформаційно-аналітичної системи управління поводження з полімерними побутовими відходами.

Для вирішення проблем проекту передбачається проведення реконструкції та будівництво майданчиків для сміттєзбірних контейнерів та підвищення ефективності роботи комунальних підрозділів.

Матеріали та обладнання планується закупляти за кошти гранту, а монтажні роботи (щодо обладнання майданчиків), інформаційне забезпечення та просвітницько-агітаційна робота – за кошти органів місцевого самоврядування.

Наступним етапом впровадження даного проекту є демонстрація його інтеграції з попередніми проектами та заходами, які проводилися в районах реалізації проекту.

Проектна група на основі досвіду по створенню комунального господарства на території Світязької сільської ради, Програма добросусідства «Польща – Білорусь – Україна», участь у проектах Любомльської районної ради: Проект Європейського союзу «Підтримка розвитку транскордонного підприємництва» (2007); проект у Всеукраїнському конкурсі проектів та програм розвитку місцевого самоврядування «Впровадження автоматизованої системи електронного документообігу як складової районної системи інформаційно-аналітичного забезпечення (СІАЗ) органів місцевого самоврядування району та органів виконавчої влади» (2007); кошторис якого складає 136 тис. грн. (100 тис грн. з державного, а 36 – з районного). В Ратнівському районі було розроблено проект «Облаштування постійного місцевого пункту пропуску «Гута», який пройшов відбір профільними міністерствами та був включений до проекту державної програми розвитку транскордонного співробітництва. В районі протягом 2006-2007 рр. реалізовувався проект «Розробка механізму безоплатної передачі в комунальну власність об'єктів соціальної сфери, житлового фонду, а також внутрігосподарських меліоративних систем колективних сільськогосподарських підприємств, що не підлягали паюванню в процесі реорганізації цих підприємств та передані на баланс правонаступників» за участі Саскачеванського торгівельно-експортного партнерства (СТЕП), що діє від імені Міністерства сільського господарства та продовольства Канади – Управління реабілітації прерійних земель (МСПК-УРПЗ). 2007 році в районі активно реалізовується проект українсько-швейцарської програми «Здоров'я матері і дитини», в рамках якого медичні заклади району отримали медикаменти та медичне обладнання.

Для реалізації проекту буде створена постійно діюча робоча група у складі

- керівник проекту здійснює загальне управління проектом;
- координатор проекту здійснює координацію роботи всіх організацій-партнерів проекту;
- бухгалтер проекту забезпечує бухгалтерську здатність в ході виконання проекту.

1. Удосконалення системи управління відходами в Україні в контексті європейського досвіду / В. С. Міщенко, Г. П. Виговська, Ю. М. Маковецька, Т. Л. Омеляненко. – К.: «Лазурит-Поліграф», 2012. – 27 с.

2. Андрощук І. В., Крюков В. Л. Зведений звіт про стан організації інтегрованого управління та поводження з твердими побутовими відходами в м. Луцьку та Волинській області // Луцьк – Київ. – Бюро економічного менеджменту та правових досліджень / ВСЕОМ, 2015. – 33 с.

3. Бондар Л. І. Системи поводження з твердими побутовими відходами в українських містах, роль міського населення в роздільному зборі сміття та рекомендації для органів місцевого самоврядування у містах / Л. І. Бондар, Л. І. Полтораченко // Аналітичне дослідження, виконане в рамках проекту ПРООН «Муніципальна програма врядування та сталого розвитку (проект)». – К., 2011. – 123 с.

E-mail: Eleena7984@gmail.com

Висновки. В результаті реалізації проекту передбачається досягнення помітних соціальних та економічних ефектів, котрі дадуть змогу значно покращити умови життя та соціального обслуговування мешканців територій, на яких буде реалізовуватися проект, зокрема безпосередніми продуктами втілення проекту будуть:

- забезпечення стабільного розвитку чистоти населених пунктів та здоров'я населення;
- створення цілісної системи поводження з полімерними побутовими відходами на території районів;
- впровадження технологій сортування та первинної обробки твердих побутових відходів;
- скорочення обсягів захоронення відходів на полігоні;
- отримання максимального виходу продукції у вигляді стандартної вторинної сировини;
- переведення процесів збору, захоронення та переробки сміття з витратних у прибуткові статті.

Економічний ефект від реалізації проекту (зменшення витрат на утилізацію полімерних побутових відходів та отримання цінної вторсировини) становитиме 450 тис. грн. на рік. Реалізація зазначеного проекту дасть можливість активно залучити громадськість даних населених пунктів до широкого впровадження ресурсозберігаючих технологій; створення позитивного іміджу за рахунок покращення санітарно-гігієнічних та санітарно-епідеміологічних умов населеного пункту; поширення таких ідей іншими громадами населених пунктів.

Передбачення сталості результатів проекту визначається як:

- фінансова сталість:
- передбачення продовження реалізації подібних заходів і їх поширення на території інших адміністративних одиниць районів та суміжних держав (Білорусь, Польща) з залученням коштів відповідних органів місцевого самоврядування і підприємницьких структур;
- підвищення ефективності системи управління та поводження з полімерними побутовими відходами дозволить зменшити витрати місцевого бюджету на дотування комунальних підприємств і спрямувати вільні кошти в інші важливі сфери життя громади.
- інституційна сталість:
- реалізація проекту позитивно вплине на розвиток комунальної інфраструктури шляхом покращення якості надання послуг;
- як результат реалізації проекту передбачається надання консалтингових послуг в сфері поширення досвіду на інші аналогічні об'єкти.